

ребує в повітряному просторі, результатом якого стало падіння літака на землю і спричинило авіакатастрофу.

Висування таких версій є результатом опрацювання, перевірки та встановлення криміналістично-значущих даних, які ґрунтуються на матеріалах, зроблених підкомісіями: льотної, інженерно-технічної та адміністративної.

Щодо розслідування повітряних злочинів, які не відносяться до необережних, то можна висунути наступні версії:

- диверсійні акти, пов'язані із захопленням літального апарату, що перебував у повітряному просторі та впав на землю і спричинив авіакатастрофу;

- терористичний акт, пов'язаний із захопленням літака та шантажування заручників під час перебування судна у повітряному просторі, що спричинило нештатну ситуацію на борту і стало результатом авіакатастрофи.

Версії такого змісту висуваються на основі інформаційних даних отриманих від членів екіпажа повітряного судна, а також працівників наземної служби, які здійснюють управління польотами.

Обґрунтовуючи викладене можна дійти висновку, що висування криміналістичних версій є логічним підсумком, результатом всієї свідомої діяльності слідчого в процесі розслідування злочину [4, с. 5].

Базуючись на фактичних даних, криміналістичні версії повинні дати пояснення отриманій інформації і обґрунтувати в ній кореляційні зв'язки. Висунуті криміналістичні версії повинні мати ймовірний характер події, яка відбулася. Подальший хід відпрацювання версій є результатом отримання фактичних даних, що підтвердять або ж спростують висунуті версії. Організаційний аспект версій полягає в тому, що він визначає напрямок розслідування, є його організаційним початком, ядром планування діяльності слідчого [9, с. 366]. Використання систем типових версій вносить у розслідування елемент точності, повноти розслідування, допомагає слідчому проаналізувати відомі йому аналогічні ситуації і відібрати ті, що підходять під конкретний випадок з літературних джерел [5, с. 10]. Ознайомлення зі схемою таких версій дозволяє одночасно охопити та перспективно намітити всі можливі основні напрями розслідування злочинів, зокрема пов'язаних із авіаційними подіями.

Література

1. Маркус В. О. Криміналістика : [навч. посіб.] / В. О. Маркус – К. : Кондор, 2007. – 558 с.
2. Колесник В. А. Криміналістика : [посіб. для підгот. до іспитів] / В. А. Колесник, І. В. Гора – К. : Вид-во ПАЛИВОДА А.В., 2003. – 146 с.
3. Теймуразов Р. А. Состояние безопасности полётов в гражданской авиации государств-участников "Соглашения о гражданской авиации и об использовании воздушного пространства" за десятилетний период (1992 -2001 г.г.) / Р. А. Теймуразов // Труды общества исследователей авиационных происшествий – Выпуск 14. – М., 2002. – С.20.
4. Белкин Р. С. Курс криминалистики : Криминалистические средства, приемы и рекомендации/ Р. С. Белкин. – в 3-х т. – М. : Юристь, 1997. – Т. 3. – 480 с.
5. Колесниченко А. Н. О системе версий и методике их построения. Криминалистика и судебная экспертиза / А. Н. Колесниченко, Г. А. Матусовский – К. : Высш. шк., 1970. – Вып. 7. – С. 7 – 13.

УДК 343.98:656.7.08 (043.2)

Мотлях О. І.,

к.ю.н., доцент,

Новицька Т. А.,

студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

ОКРЕМІ ЗАСАДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДИК НА ПРАКТИЦІ

Злочин є складним соціальним явищем і потребує детального аналізу та з'ясування обставин вчиненого. Ключове місце в процедурі розслідування конкретного кримінального правопорушення належить науці криміналістиці, яка знаходиться на передньому краї боротьби із злочинністю. Криміналістика загалом та її окремі розділи на сучасному етапі досягли значного рівня розвитку, але, враховуючи ту обставину, що вона є динамічною галуззю юридич-

них знань, відповідно потребує подальших наукових досліджень. Саме методологічне та методичне забезпечення процесу розслідування і попередження злочинів завжди було і залишається одним із пріоритетних напрямів розвитку цієї науки.

Слід зазначити, що науковці та практики перебувають у постійному пошуку нових ефективних підходів до формування криміналістичної методики, оскільки існуюча її теоритична база є доволі різноманітною і потребує переосмислення. М.О. Селіванов вказує, що "методика розслідування – це обумовлена предметом доказування, система взаємопов'язаних та взаємообумовлених слідчих дій, що провадяться в найкращій послідовності з метою встановлення всіх необхідних обставин справи й доказування на основі планування слідчих версій" [1, с.112]. Натомість позиція Р.С. Белкіна має дещо інший зміст. Вчений наголошує на системі наукових положень і розроблюваних на їх основі рекомендацій з організації, здійснення розслідування і попередження окремих видів злочинів [2, с. 299]. Подібну позицію відстоює І.А. Возгрин, який розкриває це поняття, вказуючи на закономірності організації і здійснення розкриття, розслідування і попередження злочинів, на базі яких розробляються рекомендації для практики [3, с. 61].

Загальновідомо, що будь-який злочин є унікальним і індивідуальним. Немає тотожних злочинів. Водночас кожна одинична подія – це прояв однотипних (однопорядкових) подій, що характеризуються наявністю не тільки індивідуальних, а й типових ознак, які стосуються групи, роду або виду. У методиці розслідування окремих видів злочинів засадою, що їх об'єднує являються видові особливості складів злочинів, найхарактерніші способи їх вчинення. Науковою підставою криміналістичної методики є наявність спільності ознак у структурі кожного виду злочинів [4, с. 5].

Однак, слід наголосити, що трапляються випадки, коли на практиці, правоохоронні органи, іноді протидіють нововведенням, намагаються зберегти звичайний "status quo". Тому складається таке враження, що діють певні стереотипи мислення слідчих, небажання і деякою мірою побоювання нового. Наша ж позиція зводиться до необхідності формування універсальної базової моделі криміналістичної методики розслідування злочинів, яка буде направлена на підвищення пізнавальної функції криміналістичної

характеристики окремих видів злочинів. Це дасть можливість виявленню, дослідженню та використанню кореляційних зв'язків між її елементами і побудови на цій підставі типових версій щодо особи злочинця. Такі методичні рекомендації можуть мати відображення у формі відповідних програм розслідування чи алгоритмічних схем дій слідчого [6, с. 364]. Отже, розробка системи уніфікації окремих криміналістичних методик є актуальною, адже вона передбачає чіткі, зрозумілі, лаконічні методичні рекомендації з розслідування окремих видів злочинів. За своїм змістом криміналістична методика має охоплювати систему окремих методик з врахування необхідності розробки міжвидових, видових, підвидових та комплексних криміналістичних методик розслідування злочинів. Така діяльність повинна здійснюватись на підставі аналізу потреб слідчої та судової практики, міжнародного досвіду, врахуванням динаміки змін злочинних проявів, та новітніх інформаційних технологій.

Література

1. Селиванов Н. А. Советская криминалистика: система понятий / Н. А. Селиванов. – М. : Юридическая литература, 1982. – 152 с.
2. Белкин Р. С. Курс криминалистики : в 3-х т. / Р. С. Белкин. – М., 1997. – Т. 3. – 480 с.
3. Возгрин И. А. Криминалистические методики расследования преступлений / И. А. Возгрин. – Минск : Вышэйшая шк., 1983. – 215 с.
4. Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики : [монографія] / кол. авторів В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. – Х. : Право, 2006. – 624 с.
5. Журавель В. А. Актуальні проблеми криміналістичної методики розслідування злочинів / В. А. Журавель // Проблеми законності : Респ. міжві-дом. наук. зб. – 2009. – Вип. 100. – С. 362-385.